

تالیفات ملاصدرا و منابع حکمت متعالیه

ملاصدرا تالیفات متعددی دارد که هر کدام در جایگاه خود مهم هستند. برخی از آنها عبارتند از:

- الشواهد الربوبیه

- تفسیر القران الکریم

- المبدأ و المعاد

- الحکمه المتعالیه فی الاسفار الاربعه مهم ترین و مهشورترین اثر فلسفی ملاصدرا/ این کتاب به « اسفار » مشهور است. / در ۹ جلد چاپ شده است. با الهام از سفر چهار مرحله ای عارفان در چهار بخش اصلی تالیف شده است. عرفا معتقدند سیر و سلوک انسان به سوی کمال در چهار سفر انجام می شود:

۱- سفر اول: سفر از خلق به حق

۲- سفر دوم: سفر با حق در حق

۳- سفر سوم: سفر از حق به خلق، همراه با حق

۴- سفر چهارم: سفر در خلق با حق

سفر اول: سفر از خلق به حق (خدا)

سفر اول: سالک می کوشد از طبیعت و عوالم ماورای طبیعت عبور کند.

به حق واصل شود.

سخت نگیر، یاد بگیر

میان او و خدا حجابی نباشد.

ملاصدرا مباحث عمومی فلسفه را در بخش اول کتاب خود قرار داده است.

سفر دوم: سفر با حق و در حق

سالک می کوشد به کمک خداوند سیری در اسماء و صفات خداوند نماید. ملاصدرا نیز بعد از مباحث عمومی فلسفه به مباحث مربوط به توحید و صفات الهی می پردازد.

سفر سوم: سفر از حق (خدا) به سوی خلق، همراه با حق

سالک به سوی خلق باز می گردد در حالی که به حق توجه دارد.

همه چیز را مظهر و جلوه ی خدا می یابد.

ملاصدرا بخش سوم کتاب خود را به افعال خداوند و ربوبیت و حکمت الهی اختصاص داده است.

سفر چهارم: سفر در خلق است با حق

سالک می کوشد به کمک حق مردم را هدایت کند و آن ها را نیز سالک راه حق نماید.

ملاصدرا نیز بخش چهارم کتاب خود را به « علم النفس » و مراحل شکل گیری آن تا رسیدن به مرحله ی معاد اختصاص داده است.

حکمت متعالیه نتیجه ی تکاملی دو مشرب فلسفی گذشته، یعنی « فلسفه ی مشاء » و « فلسفه ی اشراق » و نیز انس وی با وحی بود.

به عبارت دیگر، در شخصیت وجودی ملاصدرا برهان عقلی و شهود قلبی و وحی قرآنی الفت یافته است.

- بهره مندی ملاصدرا از شهود یا وحی قرآنی فلسفه ی او را از معیارهای پذیرفته شده در دانش فلسفه تهی نساخت و به عرفان یا کلام تبدیل نکرد.

معیارها و میزان فلسفی بودن یک متن و سخن

۱- هر موضوعی که طرح می کند، به موضوع فلسفه یعنی وجود و مسائل بنیادی آن، مربوط می شود.

۲- متکی بر عقل و استدلال عقلی باشد، نه شهود قلبی و یا بیان نقلی و قرآنی.

ملاصدرا این اصل را در آثار فلسفی خود، مراعات کرد. از شهود یا وحی به عنوان تایید و شاهد کمک گرفته است، نه به عنوان پایه ی استدلال.

منابع حکمت متعالیه

۱- فلسفه (مشاء) به خصوص آراء ابن سینا.

۲- حکمت اشراق

۳- عرفان اسلامی، به خصوص اندیشه های محی الدین عربی.

۴- تعالیم قرآن کریم و احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام.